№ 261 დეკემბერი 11, კვირა 1888 დეკემბერი 11, კვირა 261 №

ივერია

1877—1888 საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი 1877—1888

გაზეთის ღირს

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათ დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: თბილისში რედაქციასა ფრანელინის ქუჩა, ბასტამოვის სახლი, № 5, ნიდველის საგაზეთოს, გლოლოვინის პროსპექტში, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცყოფილებასა სათავადაზნაურო ბანკის სახლში სასურველია ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

შაბათს, 17 დეკემბერს, „ტფილისის სპორტსმენში“

გამართული იქნება

სალიტერატურო და სამუსიკო

საღამო

„წერა-კითხვის საზოგადოების“

დროსა ზედ ბილეთების გასაძღვრებლად.

მონაწილეობას მიიღებენ ქ-ნნი: ზარუდნაია (იმღერებს ქართულს სიმღერებს), ფეოდოროვა-დავიდოვა, ბოჭორიშვილი და ბ-ნნი ლოდი, ტერტერიანი, ალიხანოვი, თ. ერისთავი, თ. გ. თუმანიშვილი, ბალანჩივაძე, კოკუნეკოვი და ბურჯანაძე.

სადამოს შემდეგ იქნება

ტანცები.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზედ.

ბილეთები იყიდება „სპორტსმენის“ შენიცვლილ.

ქართული თეატრი

კვირას, 11 დეკემბერს,

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება:

I

ბირველად

ალიაქოთი

კეთილშობილს ოჯახში.

კომედია 3 მოქმედებად.

II

რევიზორი

კომ. 5 მოქმედებად გოგოლისა; წარმოდგენილი იქნება 2 და 3 მოქმედება.

მოთამაშენი: ქ-ნნი სიფაროვისა, მელიქოვისა, თამაროვისა, ჩერქეზიშვილისა; ბ-ნნი ანაშიძე, ყიფიანი, აწყურელი და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

დასაწყისი 7½ საათზე

ტფილისი, 10 დეკემბერი

ჩვენ ადრევაც გვითქამს, რომ ენლანდელს დროს რადაც ხიფათი შეემთხვა და ადამიანის ლოდიკამ გზა შეიშალა, თითქო ან მართულები მოეშალა, ან თერძი გაუბრუნდა. სულ უველაფერი აირიგ-დაირიგა, ტუიილი და მართალი ვეღარავის გაურჩევია, ქვეყნა-გრძნობანი ზენა - გრძნობათა ადგილას გამეუფენენ, ცოდვამ მადლის შირ-ბადე ჩამოიფარა, უალი ხალადად გადის და ნაძირალა თავანკარად, თითქო ბჭუისა და გულის ადებ-მიცემობაში ადარ იმოვება საწყაო ცოდვისა და მადლისა, ტუიილისა და მართალისა,

უველანი ვხედავთ ამას, უველას თვალ-წინ ათასი ამისი მაგალითი გვიდგა და ეველანი ვიშვნევთ და ვიწუხარებთ ამისთანა ეოფას, თითქო ამითი არავითარი რიგი ურთიერთობისა არ ირდვევოდეს, თითქო ამ არევ-დარევაში, ამ გაურჩევლობაში ვპოეულობდეთ მაგარს ტინს, რომელზედაც უნდა აშენდეს ჩვენის ბედნიერების ციხე-სიმაგრე, თითქო კეთილს, მართალს, მადლს უდორნობა შეარნდათ და ამის გამო ბოროტს, ტუიილს და ცოდვას-და მივენდენით სრულის იმედით, რომ იგი ჭმენან კაცის ბედნიერებისათვის, რაც კეთილმა, მადლმა და მართალმა ვერ შესძლეს.

ამ უნუგეშო ეოფას ხშირად ჩავუფიქრებივართ ჩვენ და ხშირად მოგვწეურებია გამორკვევა მიზეზისა, უფრო იმიტომ-რომ ეს არევ-დარევა აზრებისა, ეს გაურჩევლობა ტუიილისა და მართალისა, ბოროტისა და კეთილისა არსად სხვა-გან ისეთის თავ-მოწონებით არ გამომამეტებულა, არ გაგადნეიერებულა, როგორც ჩვენში. ეს ადვილი მისახვედრიც არის: სულელობასან, ოდონად მეცნიერობის სახელით-კი გამოვიდეს მოედანზედ და ლიბერალობა მოეწერის ქვეშ, არსად იმისთანა უვიცობის ხნული არ დადებულ მთას, სახელად მთაწმინდას. ამ მთის შუა ნაწილზე ზეითი მოსჩანს სპეტაკი ეკლესია წმ. დავითისა, რომელის უკანაც აღმართულია კედლის მსგავსად მაღალი, გახრიოკებული შავი კლდიანი მთა. ეკლესიისა და მტკვრის შუა მანძილი რომ აიღოთ და შუა გაჰყოთ, სწორეთ ამ ნახევარზე, გოლოვინის პროსპექტის დასაწყისში, გადაჭიმული სასახლე მთავარ მართებელისა, თაეისის მოზრდილის ბაღით. ბულევარსა და მტკვრის შუა გაშენებულია ქალაქის ბაღი ალექსანდრეს სახელობისა. ახლა თუ გაჰხედავთ მდინარის იქითა ნაპირს, აღლაბრის ზემოთკენ, მთაწმინდის პირდაპირ, თქვენ დანახავთ სხვა-და-სხვა სამხედრო უწყების შენობებს, არსენალსა და კარავებს. იმის აქეთ, მდინარის პირ-პირ ჰხედავთ დიდ ამწეანებულს ნაწილს ქალაქისას, რომელიც აჭრელებულია მიხეილის ქუჩის ბაღებით. მიხეილის ქუჩას ბოლო მიუბჯენია უწარჩინებულ ბაღისათვის და ამ ბაღსა ჰქვიან მუშტაიდი. შეეყოლოთ თვალი მთებამდის, მერე მოეტრიალდეთ, შეეფშვიროთ ზურგი ქალაქსა და ახლა გადაეხედოთ ბოტანიკის ბაღისაკენ, რომელიც ჩასაფრებულა დფარულს გამოქაბულს კლდეში. საუცხოო ადგილია სერი ნობისა საღამობით. ბაღის იქით მოჩანს თათრის სასაფლაო.

**

ეს არის თვალის მოკერა მთელის ტფილისისა საერთოდ და უნდა გამოსტყდეთ, რომ უკეთესს ადგილს ვერ ამოარჩევდით ქალაქის დასათვალთვალებლად. ციხიდამ მართლაც-და მთელი ტფილისი ისეა გადაშლილი თქვენის თვალის წინ, თითქო ხელის გულზე იყოსო. რაკი ამ სახით ბ-ნი უორდროპი საზოგადო სურათს აჩვენებს მკითხველს, შემდეგ კერძოთ აღწერს, რაკი ყურადღების ღირსია უცხოელისათვის. გარეთუბნის მოედანი არის გული ტფილისის ეაჭრობისაო და, მართალია, მაგდენად მდიდარ არ არის, მაგრამ მაინც გაგონებენ პეტერბურგის „გოსტინნი დვორსაო“. ამ მოედნიდამ გაჰყვება ჯერ სასახლე ქუჩას და არ დაჰვიწყებია არწრუნისეული ქარავასლა, სადაც ღღეს ქართული თეატრია. ახალი საქალაქო თეატრიც დიდად მოსწონს თავისის შენობით და ამბობს, რომ ამ თეატრის დამთავრება უფრო დამშვენებს გოლოვინის პროსპექტსაო. უეჭველია, დაიკეტება ის ჭუჭყიანი დუქნები, სადაც ეხლა ლუდსა ჰყიდიან, და მაშინ ამ პროსპექტისთანა ლამაზი და მოსდენილი ქუჩა მთელ დედამიწის ზურგზე ბევრი აღარ იქნებაო, რადგან საუცხოო რამ მდებარეობა აქეს და ამ მხრივ ადვილად შეედრება პრინცის ქუჩას ედინბურგისასაო.

„მთამშენიდა, რომელიც შავად აღმართულია სჯამაოდ მაღლა, ცისკენ, და შემკულია თეთრის ეკლესიით, ტფილისისათვის იგივეა, რაც ციხის მთა ახალ ათინისათვისაო“.

გარდა მდებარეობის აღწერისა, ბ-ნ უორდროპს სხვა-და-სხვა საცნობი თქმულება და ანეგდოტებიც მოჰყავს თავისს წიგნში. მაგალითად, აი რას ეკითხულობთ შესახებ მთაწმინდისა:

„წმ. დავითის ეკლესია უნდა ხუთშაბათობითა ჰნახოთ, რადგან ამ დღეს მუდამ წირავა და ქალებით გაჭედილია საყდარი. სოლოლაკიდამ შეუდგებით ლაბორატორიის ქუჩას, რომელიც რჩეული ქუჩაა ტფილისში, და გახვალთ მთაწმინდის ქუჩაზე. ეს ქუჩა ძალიან აღმართია, ეერც კარგად ნაფენი ქვით. დაადგებით მთაწმინდის ქუჩას და მიხვალთ მთიან გზასთან, რომელიც მიიკლაკნება მთა-მთა და მიჰყეფხართ მამა დავითში. მამა დავითი იყო სირიელი ბერი, რომელიც მეექვსე საუკუნეში მოვიდა საქართველოს და განდეგილი სცხოვრებდა ტყეში, რომლითაც მაშინ ეს მთა ყოფილა დაფარული. თქმულობა არის, რომ ამ მთის სიახლოეეს სცხოვრებდა ერთი გასათხოვარი ქალი მდიდრის ჯაკისაო. ამ ქალმა იგრძნო გუნებ-ნაქცეობა თავისი და იფიქრა, რომ უკეთესად გაიმართლებს თავს, თუ წმინდა კაცს დაუბრალებს თავისს ცოდვასაო. მამა დავითმა, რასაკვირველია, უარ-ჰყო და საჯაროდ გამოიწვია ციხლის-მწამებელი ქალი. თავისი სი-

---

ფელეტონი

მოგზაურობა

უცხო კაცისა კავკასიაში*)

აღმოსავლეთ საქართველოს აღწერას ტფილისით იწყებს ბ-ნი უორდროპი. აეტორის უნარი აღწერისა მართლა ღირს - საცნობია იმითი, რომ საკვირველად მოკლედ და საესებით გიხატავთ თვალ წინ სურათს. მაშინროდესაც ზოგი მწერალი დაიფუნტებოდა რთული საგნის აღწერაში, მთელს წიგნს დაგიწერდათ და მაინც საგანს თვალ წინ ვერ გაგიცოცხლებდათ, ამ დროს აი რა ლოტა სიტყვებსა ჰხარჯავს ბ-ნი უორდროპი, რომ აკოდინოს ინგლისის საზოგადოებას ჩვენი დედა-ქალაქი: „ტფილისის ნახევა ერთსა და იმავე შთაბეჭდილებასა სტოვებს ყოველ უცხოელზე. მდებარეობა ამ ქალაქისა, მისი მიდამო, ყოველ ქუჩის საკუთარი, განსხვავებული ცხოვრება, ზნეარულობა და სიმარტივე საზოგადო ცხოვრებისა, ყოველივე ესე ერთად ჰმოქმედობს მაყურებელზე საკვირველის ძალიერებით, და სასიამოვნოდა გრძნებათ ნახული. თუ მკითხველი მოინდომებს გონების თვალითი გამომყეეს თან, მე დაეანახებე უფრო საინტერესო ადგილებს ტფილისისას, რომ ლოტათი მაინც წარმოიდგინოს ეს ადგილი. უწინარეს ყოველისა გაეიაროთ რამდენიმე ქუჩა მორთულისა და კოხტა სოლოლაკისა. მერე აეცოცდეთ მთიან ბილიკზე, რომელსაც მიეყეეართ ციხის ნანგრეეებთან, და იქიდამ გადაეხედოთ საუცხოო სანახაეს ქალაქისას. უკეთესი დრო საღამოა, თუ გინდათ უფრო მეტად ასიამოვნოთ თქვენი თვალი. მაინც ზაფხულობით არაეისაკე არ მოუეა აზრად, თუ არ საღამოს, სხეა დროს შეუდგეს ამ მძიმე გზას. ციხის დანგრეეულ კედლებიდამ თქვენს თვალ წინ გადაშლილია უთვალეავი ბანები სახლებისა და გუმბათები ეკლესიებისა და ამათ შორის მოსჩანს დახლაეილი და მეფრიეე მდინარე მტკვარი. იქეე თქვენს ქვემოდ მიკოულია ძველი ქალაქი, მთელი ლაბირინტი ეიწრო და მრუდე ქუჩებისა, რომელნიც თავ-თავექეე მიექანებიან გარეთუბნის მოედნიდამ მტკვრისაკენ. აქა სდგას სიონის სობორო. სწორედ ამ ადგილას მდინარე თანდათან ეიწროდ მიდის, და ხალხსაც გამოუეენებია ეს სიეიწროე იმითი, რომ ხიდი გადაუდგია ზედ. ამ ხიდს აჰყეეხართ მეტეხის სიმაგრეში, რომელიც ღღეს საპყრობილედ არის გარდაქმნილი, და ქალაქის აზიურ ნაწილში, რომელსაც აელაბარი ჰქეიან. მარცხნე რომ გაეაყოლოთ თვალი იმ ქედს, რომელზედაც ჩვენა ეღგეეართ, დინახავთ აეუდებულს მთას, სახელად მთაწმინდას. ამ მთის შუა ნაწილზე ზეითი მოსჩანს სპეტაკი ეკლესია წმ. დავითისა, რომელის უკანაც აღმართულია კედლის მსგავსად მაღალი, გახრიოკებული შავი კლდიანი მთა. ეკლესიისა და მტკვრის შუა მანძილი რომ აიღოთ და შუა გაჰყოთ, სწორეთ ამ ნახევარზე, გოლოვინის პროსპექტის დასაწყისში, გადაჭიმული სასახლე მთავარ მართებელისა, თაეისის მოზრდილის ბაღით. ბულეარსა და მტკვრის შუა გაშენებულია ქალაქის ბაღი ალექსანდრეს სახელობისა. ახლა თუ გაჰხედავთ მდინარის იქითა ნაპირს, აღლაბრის ზემოთკენ, მთაწმინდის პირდაპირ, თქვენ დანახავთ სხეა-და-სხეა სამხედრო უწყების შენობებს, არსენალსა და კარავებს. იმის აქეთ, მდინარის პირ-პირ ჰხედავთ დიდ ამწეანებულს ნაწილს ქალაქისას, რომელიც აჭრელებულია მიხეილის ქუჩის ბაღებით. მიხეილის ქუჩას ბოლო მიუბჯენია უწარჩინებულ ბაღისათეის და ამ ბაღსა ჰქეიან მუშტაიდი. შეეაყოლოთ თვალი მთებამდის, მერე მოეტრიალდეთ, შეეფშვიროთ ზურგი ქალაქსა და ახლა გადაეიხედოთ ბოტანიკის ბაღისაკენ, რომელიც ჩასაფრებულა დფარულს გამოქაბულს კლდეში. საუცხოო ადგილია სერი ნობისა საღამობით. ბაღის იქით მოჩანს თათრის სასაფლაო.

---

*) იხ. „ივერია“ № 257.

გაქვთ ძველი მგიდრნი ვართ საქართველოსი.თუ დასაბუთებულს სიტყვას შეუბრუნებთ, ის მაინც თავისას არ იშლის და გეუბნებათ:თქვენ თქვენს თავის-მოყვარეობას მთლად გაუტაცნინართ და მართალ - მოყვარეობა დაგკარგვინათო. თქვენს თვალში მართალს თავისი ფასი არა აქვს, თუ თქვენთვის სასიამოვნო არ არისო. მართალია, რაცა სთქვით? ეკითხებით დაკინებულს უარ-მყოფელს. მე-კი უარ-ვყოფ და მართალია თუ არა, ეგ ჩემი საქმე არ არისო. მაგისათვის თავი შენ გიიცველე, თუ გესიამოვნებათ. გამოდის აქაც იგივ ქებული უარ-ყოფა, ხოლო სხვა სარწმუნოებად ამობლანდული. ეს უკანასკნელი სხვა ჯურის უარ-ყოფაა და სხვა სათავიდამ მოდის. ამას ყური არ გეთხოვება. სულ სხვაა ჩვენი შინაური უარ-მყოფლობა. იგი რაფრიც სიბრძნესა, ცოდნასა და ლიბერალობას ჩემულობს და თუ გამვლელ-გამომვლელი თავს არ უკრავს და მუხლს არ უურის, ყველანი სულელები ჭკონია, უცოდინარი და რეტროგრადი. ამის მსმენელს ბალდებსაც სჯერათ ეს ყველაფერი და ვნებაც აქ არის.

აგი მოგახსენებთ, ჩვენში იმისთანები არიან, რომ სახელად მიაჩნიათ გამოგიდნენ და იყვირონ დდეისით დდე არ არის და ფამით ფამეო. თითქოს მარტო იმისთვის, რომ ბალდებს მოაწონონ თავი და ტაშის ცემით ათქმევინონ: აი უარ-მყოფელი და, მაშასადამე, ბრძენი, მცოდნე და ლიბერალი. თორემ გონებაში ჩავარდნილი კაცი ამ უარ-მყოფელს საგიეთში ამოუყოფდა თავსა. ამ ეს ბოროტ-ყელ-ბოლ-ბერ-ხრა: კაცო, რას ჭრიოშავ! როგორ თუ დდისით დდე არ არის და ფამით ფამე,—გიპასუხებთ: შენ რა იცი ხურმა რა ხილია! მე უარ-მყოფელის მიმართულებისა ვარ

სიტყვა მეცნიერებისა, ახალი მოძღვრებაა და განა არ ვიცი,—შენს გაცვეთილსა და დამობებულს მიმართულებას ვერაფერად ეჭამნიკეთო. ამასაც ხომ არ გაგამრეთო. რადგანაც ტაშს არ უკრავთ, წამების გვირგვინსაც დაიწნავს ამ სასაცილო მრგვისაგან, დაიდგამს თავზედ, გამამრჯვებულსავით დიდინჯსაც შემოიყრის და თავ - მოწონებულად დაიწყებს სიარულს. ბალდები უცქერიან ამ ბერიკად მოართულს დონ-კიხოტსა და ქება-დიდებას მისძახიან: «ადა ბიჭი მიბძანდება, მიხედ-მოხედვის ჭირიმეო». დონ-კიხოტსაც სჯერა ეს „მიხედ-მოხედვის ჭირიმე“ ბალდებისა და შუბლზედ ბუზსაც არ იფრენს.

ჩვენა გვსურს ამ სასაცილო მიმართულებაზედ მკითხველთა უურადღება მივაქციოთ,ამ მოძღვრებას გზა-კვალი გავუსინჯოთ, მიზეზი გუშოვოთ, თავისი მივუწყოთ და ამ გზით, ჩვენის შეძლებისამებრ, ტყუილი მართლისაგან გავარჩოთო, გამოვარკვიოთ. დროა ბალდების საცთუნალო სიტყვებს ფერ-უმარილი ჩამოვაცალოთ, შირის - შირ გავუსწოროთ თვალი და ნათხოვარი ფერთები ჩამოვაკვეცოთ. ეს შემდეგისათვის იყოს.

ახალი ამბავი

*** დღეს, კვირას, ქართულს თეატრში წარმოდგენილი იქნება ახალი პიესა „ალიაქოთი კეთილშობილ სახლობაში“. ამ პიესას, როგორც მხიარულს კომედიას, ხშირად თამაშობენ ევროპელ ხელოვანებ და ითოთმაშეაგან არის დამოკიდებული მოაწონონ ის ქართველს საზოგადოებასაც. ამაეე საღამოს წარმოადგენენ ორს უკეთესს მოქმედებას გოგოლის კომედიისას „რეეიზორი“, რომელიც სამიოდ წელი-

და ეს მიმართულება უკანასკნელი

ეს ამბავი ეგზარ-ეგზარ ეგ ეგ ეგ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გეწერს შემდეგს: „ეშმარიტების აღსადგენად გთხოვთ ამ მცირე შენ�-შენას ადგილი დაუთმოთ თქვენს გაზეთში. გაზეთ «ივერიის» მე-251 №-ში მლეთიდგან ერთი უცნობი აეტორი აუწყებდა მკითხველებს, რომ სოფ. არახვეთში რაღაცა აეადმყოფობამ შეიდი-რვა სული კაცი იმსხვერპლაო. ამას მოჰყვა ბავშვების აეადმყოფობა და ისე დღე არ გაელის, რომ ერთი ყმაწვილი არ დაეასაფლავოთო. ამ ამბის შესახებ ტფილისის საგუბერნიო მართველობის სამკურნალო განყოფილებას, როგორც გაზეთი „ივერიამ“ დაუწერა, გაზეთის „კავკაზში“ დაუბეჭდია შემდეგი შენიშვნა: „გაზეთ „ივერიის“ ამბავი მართალი არ არის, რადგანაც სოფ. არახვეთში აეადმყოფობა არც ისე მძინვარებს და არც იმდენი კაცი უმსხვერპლია. ექიმის ნაუმენკოს მოხსენებიდგან სჩანს, რომ სოფ. არახვეთში ოთხი კაცი გამხდარა აეად სახადით; ამათგან მხოლოდ ერთი მომკედარა, და დანარჩენები-კი მორჩენილან. ბავშვებს მოსდებია ყიეანა-ხველა ამ სამის კვირის წინად. სულ თხუთმეტი ბავშვი გამხდარა აეად და ამათ შორის ერთი მომკედარა“. ზემოხსენებული სოფ. არახვეთი ზედ-მიწერილია ჩემდამო. რწმუნებულ ქვემო მლეთის სამრეველოზე და ამიტომ მე, როგორც ადგილობრივი მეცდველი, ნამდვილსა და უტყუარს ცნობას მოგაწვედენთ გარდაცვალებულთა შესახებ. 1 ნოემბრიდგან 2 დეკემბრამდე სოფ. არახვეთში გარდაიცვალა სახადისაგან 5 კაცი, ყიეანა-ხველასაგან— 4 და ერთიც სიჭლექისაგან, სულ 10 სული. თუ შემდეგშიაც აეადმყოფობამ ასე სთიბა ხალხი და მხედველობაში ეიქონიებთ, რომ სოფ. არახვეთში 39 კომლი მოსახლეა, ერთის წლის შემდეგ ერთიც აღარაეინ დარჩება ცოცხალი ამ ბედკრულს სოფელში. თუმცა სახადით ეხლა აღარაეინ არის

ერთს დროს, ამ ერთსა და ნახევარ საუკუნის წინ, როდესაც გიორგი ერისთაეი არაგველი იბრძოდა წინააღმდეგ ქსნის ერისთეისა. ქსნის ერისთაემა აჯობა, დაეჭირა ციხე და ამოსწყეტა გიორგის ჯარი. გიორგი გაიქცა თაეისის სახლობით და შეეფარა ძველს ეკლესიასს იმ იმედით, რომ არც ერთი ქრისტიანი არ დაეაქცეს სისხლს ეკლესიის მფარველობის ქვეშ, მაგრამ გამარჯვებულმა ქსნის ერისთაემა მიაყარა გარშემო ეკლესიას ხმელი ხე და ფიჩხი, მოუკიდა ცეცხლი და ძირს დაადგა მთელი შენობა. ამ უბედურ ოჯახობიდამ მხოლოდ ერთად-ერთი ადამიანი-და გადარჩა ცოცხალი.

„...ციხის ასაელიდამ, იქვე მარცხნიე, არის ნასახლარი გიორგი ერისთაეისა, ასაელის პირდაპირ კარ გა შენახულა კოშკი და ამ კოშკის მარცხენა მხარეზე შეამჩნეეთ ნანგრეევს ძველის ეკლესიისას, მარჯვენე-კი ახალი ეკლესიაა. ძველი საყდარი, რასაკვირეველია, სრულიად დანგრეულია, სიგძით იქნება მხოლოდ ოც-და-ხუთი ნაბიჯი, სიგანით-კი თხუთმეტი. აქ კიდეც შენახულა ნაწილ-ნაწილ მხატვრობა და ჩუქურთმა, რომელსაც დიდი ინტერესი უნდა ჰქონდეს იმისთვის, ეინც იცის ისტორია ბიზანტიურ ხელოვნებისა. შენობა, როგორც ამბობენ, მეოთხე საუკუნეს ეკუთვნისო. აქვე არის პატარა სალოცაეი შიგ მიწაში და ძალიან კარგადაც შენახული.

„მეორე, უფრო დიდი ეკლესია, აუშენებია გიორგი ერისთაეს 1704 წელს. ამას ექნება ოც-და-ათი ნაბიჯი სიგრძე და ოცი—სიგანე და არის განდიდებულად გადადებული ასლი უძველესის ეკლესიისა. მოყეანთნო ქეისაგან არის ნაშენი. იგი საუკეთესო ნიმუშია ქართულ ხუროთ-მოძღვრებისა. შენობის ორიეე მხარეზე ქვაში ამოკრილია ჯვარი, ეაზის შტოს მსგაესი, ჯვარი წმ. ნინოსი“.

**

„ანანურსაც უძეეს წილი საქართველოს უკანასკნელ ისტორიის სამწუხაროსა და შაეს ბედში. სპარსელებმა აიღეს ტფილისი 1795 წელს, გადასწეეს და მიანგრა-მოანგრიეს. მეფე ერეკლე რამდენსამე მოკმით საოცრად გადგა-ჩა მტერსა და შეაფარა თაეი ანანურის მთიან სიმაგრეებში. შეშინებულისა და ფიცის გამტეხ შეილების მიერ თავ-დანაბებულს ერეკლეს უღალატეს ყველაზე სანდო მოკმეებმა და მოაბაეებმა. აეადმყოფი ჯანით და დაღლილი სულით სამოცდა ჩვიდმეტის წლის მოხუცი ისეთს საკოდაეს ყოფაში იყო, რომ თეით ანგელოზთაც-კი ცრემლს მოჰგვრიდა მისი სანანობა. ანანურის ძველს, ნახეევრზე დანგრეულს მონასტერში, უწინდელს სენაკში, რომელიც იყო გაკეთებული ბერების ეერახის კუთხეში, დაინახაედით კაცს, უბრალო ნისტროს წარმომდგენლები ჯერ არ არიან დანაშნული. ამ გვარად შედგენილ გამგე კომიტეტის თავ-მჯდომარეს დანიშნავს საზოგადოების პრეზიდენტი თ. დონდუკოვ-კორსაკოეი. ზემოდ დასახელებულ წეერებს გარდა საზოგადოების პრეზიდენტს შეუძლიან კიდეე მოიწვიოს კომიტეტის საპატიო წეერები და ბ-ნი იანოვსკი (მზრუნველი) უკეე მოუწვეეია საპატიო წეერად.

◆◆

რა მეზობლობა აძლს

საფრანგეთსა და გერმანიას?

(შემდეგი*)

ზურის-ძიებისა და სამაგიეროს გადახდის სურვილმა 1870 წლის შემდეგ იერი შეუცვალა საფრანგეთის დემოკრატიას და სრულიად სხეა ფერი დასდო ამ ქეყნის რესპულიკეელებს. დემოკრატიამა და რესპუბლიკელობამ გერმანიის გაეერთნის მიზეზით ბეერში უღალატა მამა-პაპათა ანდერძს და დაეფდრებულს აზრებს.

1870 წლამდე საყეარელი ფიქრი რესპუბლიკელებისა ის იყო, რომ საფრანგეთი მარტო თაეისთეის-კი არ იღწეის, არამედ მთელის კაცობრიობისათეისო. საფრანგეთი თაეისს თაეზე სცდიდა ხოლმე საშიშს საცდელს, რათა შემდეგ მისი ნაცადი მთელის ქეეყნისათეის ყოფილიყო გამოსადეგი და სასარგებლო. ეს იყო მიზეზი, რომ საფრანგეთმა დიდის ღალადისით აღიარა კაცურნი უფლებანი საზოგადოდ კაცისა და არა მხოლოდ საფრანგეთის მოქალაქეისა; ეს იყო მიზეზი, რომ საფრანგეთი ყოველსაეე ამყარებდა გონებაზედ, რომელიც უფლობს კაცთა შორის, მოდგმისა და ნათესაობის მიუხედველად; ეს იყო მიზეზი, რომ საფრანგეთმა კაცთა ძმობაც წაეწერა თაეისს დროშას და სცდილობდა მოესპო შონობა თაეისს ახალშენ ქვეყნებში.

ამ სახით საფრანგეთი გადიქცა ცენტრად და რეეოლიუციის კერად. მეორი იმედი და სასარგებლოთაო,— ამბობდა საფრანგეთი. მართალია, ხანდახან გადუქცევდა ხოლმე ასეთს გზას და მისი მეფენი და იმპერატორნი ამაღლებულს პოლიტიკას შესცელიდნენ ხოლმე სრულიად სხვა პოლიტიკით, მაგრამ მაინც რესპუბლიკელთა დასი წმინდად იცავდა პირველ რესპუბლიკის ანდერძსა და ყოველთეის, როგორც ხელში ჩაიგდებდა ხოლმე ქეეყნის მართვას, გაშლიდა საყოველთაო, საკაცობრიო დროშასა და კელაე ოცნებობდა სრულიად კაცთა ნათესაეის განთაეისუფლებისათეის. ამიტომ საფრანგეთი მეორე სამშობლოდ შეიქნა ყველასათეის, ეისაც-კი თაეისის მამულის განთაეისუფლება სწყუროდა. თითოეული რეეოლიუცია საფრანგეთისა მიწეს-ქვესა ჰკაედა. 1830—1848 წწ. რაეეა იგრძნეს ეენაშიაც, ბერლინშიაც და გერმანიაშიაც. პოეტი ჰეინე, ყველაზედ მეტად გფრანგებული გერმანელი, ამბობდა, რომ პარიკი მხსნელია და წამებული, რომელმაც დასდო სული თეისი კაცობრიობის საბედნიეროდაო.

მერე რა მოხდა შემდეგ? აი ამ რანდულს საქმეს, ახალ აზრების მოცეულობასა და დემოკრატიის მისიონერობას დაანება თაეი საფრანგეთმა 1870 წელს შემდეგ. რაკი კრუპის ზარაბაზნები დაუმიზნეს ამ ქეეანას და შიშსა და განსაცდელში ჩააგდეს თეით არსებობა გატაცებულის ერისა, საფრანგეთს მეტი ღონე აღარა ჰქონდა, გული უნდა ჩათხრობოდა, თაეის ქერქში უნდა დატეულიყო და უარი ეთქეა სხვათა გაბედნიერების ფიქრსა და ზრუნვაზე.

ძალა-უნებურად ჰყეა მხოლოდ ეროვნულს პოლიტიკას და კერძოდ თაეისის საკუთარის სარგებლობისათეის დაიწყო ზრუნეა.

*) იხ. „ივერია“ № 256 და 259.

ჩაგეიგდია აინუნში ის გარემოება, რომ ანანურს ორი ეკკლესია აქეს? დამეთანხმენით, რომ არა და ათასჯერ არა. გაგეიგია-კი და ამ ადგილის სახელიც რიგიანად არ გამოგეიგიხთნია, არა თუ დაგეფსწავლა.

აბა ახლა უყურეთ, როგორის გრძნობით ასწერს ამ ადგილს უცნოელი კაცი, რომელსაც საერთო არა აქესრა არც ანანურთანა და არც ფანანაურთან და რომელიც მარტო გაელითა ყოფილა იქა.

„ანანური სძეეს ჩინებულს ღელეში, გარს ახვეეია ტყით დაბურული სერები. სოფლის სამხრეთ ნაწილის ბოლოში, ამაღლებულ ადგილას, ჩვენ ეხედაეთ ნახევრად დანგრეულს გალავანს ბურჯგებიანს და სათოფიანს. გალაანის შუაზე მოსჩანს ორი ეკკლესია. ერთში დღესაც წირავ-ლოცეას აღსრულებენ, ხოლო მეორე წარმოგიდგენთ გროვას დანგრეულისა და ხაეს-მოკიდებულ ქეებისას. ფოსტის სახლი სოფლის იქითა ბოლოში არის მოშორებით და მანამ ცხენებს გამოსცელიდნენ, ჩვენ დრო გვქონდა დაგეთვალიერებინა ნანგრეეები. გზადა-გზა მრავალი პატარა დუქნებია, სადაც ძალიან იაფად ისყიდება ამ ქეეყნის სხვა-და-სხვა ნადირის ტყაეი. აქვე არის პატარა სამხედრო სადგომი. ჩვენ ავბობღდით ციხეზე. ასვლისათანაე უეკეელად უნდა წარმოგიდგეთ თვალ-წინ სურათი სისხლის ღერისა, რომელსაც ჰქონდა ადგილი აქ ერთს დროს, ამ ერთსა და ნახეევრ საუკუნის წინ, როდესაც გიორგი ერისთაეი არაგველი იბრძოდა წინააღმდეგ ქსნის ერისთეისა. ქსნის ერისთაემა აჯობა, დაეჭირა ციხე და ამოსწყეტა გიორგის ჯარი. გიორგი გაიქცა თაეისის სახლობით და შეეფარა ძველს ეკკლესიასს იმ იმედით, რომ არც ერთი ქრისტიანი არ დაადაეეს სისხლს ეკკლესიის მფარველობის ქვეშ, მაგრამ გამარჯვებულმა ქსნის ერისთაემა მიაყარა გარშემო ეკკლესიას ხმელი ხე და ფიჩხი, მოუკიდა ცეცხლი და ძირს დაადგა მთელი შენობა. ამ უბედურ ოჯახობიდამ მხოლოდ ერთად-ერთი ადამიანი-და გადარჩა ცოცხალი.

„...ციხის ასაელიდამ, იქვე მარცხნიე, არის ნასახლარი გიორგი ერისთაეისა, ასაელის პირდაპირ კარ გა შენახულა კოშკი და ამ კოშკის მარცხენა მხარეზე შეამჩნეეთ ნანგრეევს ძველის ეკლესიისას, მარჯვენე-კი ახალი ეკკლესიაა. ძველი საყდარი, რასაკვირეველია, სრულიად დანგრეულია, სიგძით იქნება მხოლოდ ოც-და-ხუთი ნაბიჯი, სიგანით-კი თხუთმეტი. აქ კიდეც შენახულა ნაწილ-ნაწილ მხატვრობა და ჩუქურთმა, რომელსაც დიდი ინტერესი უნდა ჰქონდეს იმისთვის, ეინც იცის ისტორია ბიზანტიურ ხელოვნებისა. შენობა, როგორც ამბობენ, მეოთხე საუკუნეს ეკუთვნისო. აქვე არის პატარა სალოცაეი შიგ მიწაში და ძალიან კარგადაც შენახული.

„მეორე, უფრო დიდი ეკკლესია, აუშენებია გიორგი ერისთაეს 1704 წელს. ამას ექნება ოც-და-ათი ნაბიჯი სიგრძე და ოცი—სიგანე და არის განდიდებულად გადადებული ასლი უძველესის ეკკლესიისა. მოყეანთნო ქეისაგან არის ნაშენი. იგი საუკეთესო ნიმუშია ქართულ ხუროთ-მოძღვრებისა. შენობის ორიეე მხარეზე ქვაში ამოკრილია ჯვარი, ეაზის შტოს მსგაესი, ჯვარი წმ. ნინოსი“.

**

„ანანურსაც უძეეს წილი საქართველოს უკანასკნელ ისტორიის სამწუხაროსა და შაეს ბედში. სპარსელებმა აიღეს ტფილისი 1795 წელს, გადასწეეს და მიანგრა-მოანგრიეს. მეფე ერეკლე რამდენსამე მოკმით საოცრად გადგა-ჩა მტერსა და შეაფარა თაეი ანანურის მთიან სიმაგრეებში. შეშინებულისა და ფიცის გამტეხ შეილების მიერ თავ-დანაბებულს ერეკლეს უღალატეს ყველაზე სანდო მოკმეებმა და მოაბაეებმა. აეადმყოფი ჯანით და დაღლილი სულით სამოცდა ჩვიდმეტის წლის მოხუცი ისეთს საკოდაეს ყოფაში იყო, რომ თეით ანგელოზთაც-კი ცრემლს მოჰგვრიდა მისი სანანობა. ანანურის ძველს, ნახეევრზე დანგრეულს მონასტერში, უწინდელს სენაკში, რომელიც იყო გაკეთებული ბერების ეერახის კუთხეში, დაინახაედით კაცს, უბრალო ცხეარის ტყაეში გახვეულს და მიწაზე მჯდომარეს. ამ კაცს პირი კედლისაკენა ჰქონდა მიქცეული. ეს კაცი, ერთხელ მეხი და მედგარი ამერა-კაკასიისა, იყო ერეკლე მეორე. მის შორა-ახლო იდგა ერთი მოხუცი სომეხი. „აი ის ვინ არის, კუთხეში რომ ზის?“ ჰკითხაედნენ გამველელ-გამველელნი. „ეისაც თქეეს მეკითხეთ, — უპასუხებდა ხოლმე ამოოხერით სომეხი:— ეგ კაცი ერთს დროს დიდებული და ძლიერი კაცი იყო და მაგის სახელი გაეარდნილი იყო მთელს აზიაშიო. მაგის ხალხს თაეის დღეში არა ჰყოლია მაგისი ცალი და ბადალი მეეე. იგი მამასაეით იღეწოდა მათის კეთილდღეობისათეის და ორმოცი წელაწადი ერთად შეერთებული ეპყრა თაეისი ერი. მაგრამ სიბერე ეწვია, შეასუსტა, ყოველიე გამოაცალა ხელიდამ და ყოველიე ეწაეწყმიდა. იმ პირი, რომ თაეისის სიკეთილის შემდეგ ჩხუნი არ მოსულოდათ ერთმანეთში ამის შეილებს, ამან განიზრახა გაეყო მათ შორის სამეფო თეის სიცოცხლეშიეე, მაგრამ მოსტყუედა. ეინც ერთხელ უფროს საპატრონისაა ჰყეანდა თამაზ კული-ხანსა და ერეკლე მთავარ სარდალი იყო სპარსეთის ჯარებისა, იმასაც-კი ეხლა გამოულაშქრია ამაზე, როცა ეს ასე მოხუცებული არის. ამისმა საკუთარმა შეილებმა უბრი უთხრეს შეეილისა და არც თაეიანთ ქეეყანას უმართაეენ ხელსა, რადგან ბეერნი ერთიან და ყველანი ასე ჰფიქრობენ: თუ შეელა იქნება, მე არა მერგება-რა, ისეე ჩემი ძმები გაიხარებენ, თაეი რაზე შეეტკეიოო. საქართველოს მეფეს მოშველება სთხოეა იმერეთის მეფეს და თუ დღეს დაგინახავს ტფილისი, იმასაცა ჰნახავდი, როგორ შერიცხვინეს თაეი იმერლებმა. ერეკლე ერთი-მუქა ხალხით ეაკკაცურად ებრძოდა ასი-ათასს ჯარის კაცსა, და დაჰკარგა ტახტი მარტო იმის გამო, რომ მისმა შეილებმა შეუბრალებლიე დაეიწყეს თაეიანთი მამა, მიანებეს თაეი, რომ დამარცხებულიყო. მისი უწინდელი დიდება დაეცა და ბნელითა შეიმოსა, დაინგრა მისი სატახტო ქალაქი, გაჰქრა, გაწბილდა კეთილდღეობა მისის ხალხისა. აგერა... იმ დანგრეულ კედელთან შენა ჰხედავ დიდებულს მეფეს საქართველოსას, რომელიც ემალება კაცის თვალს, იმედ-მიხდილი და ტყაპუჭებში გახეეული! მისმა ეეზრიებმა, რომელნიც მაგის პურსა სჭამდნენ და რომელნიც მაგას გულზე ჰყეანდნენ მოჭიდებულნი, დაანებეს თაეი და აიღეს მაგაზე ხელი. არც ერთი მათგანი არ გამოჰყოლია თაეისს ბატონსა და პატრონს, გამოეყე მხოლოდ მე, ერთი საწყალი, მოძულებული სომეხი“.

აბა, მკითხველო, თუ გეკოდნება, საიდამ ამოოკეთხნია უცხოელს მგზაერს ეს მწარე სიტყეები?

სანა

(შემდეგი იქნება)

უცხოეთი

იტალია. ყველას მოიფიქრებდნენ იტალიაში, მაგრამ იმასა-კი ეერ წარმოიდგენდნენ, რომ ბისმარკი ისე კადნიერად მოექცეოდა თაეისს მეგობარ-

---

ციხეს ეერ ბოლოს, ამ ბედკრულ ადგილას, ჩვენ ეხედაეთ ნახევრად დანგრეულს გალავანს ბურჯგებიანს და სათოფიანს. გალაანის შუაზე მოსჩანს ორი ეკკლესია. ერთში დღესაც წირავ-ლოცეას აღსრულებენ, ხოლო მეორე წარმოგიდგენთ გროვას დანგრეულისა და ხაეს-მოკიდებულ ქეებისას. ფოსტის სახლი სოფლის იქითა ბოლოში არის მოშორებით და მანამ ცხენებს გამოსცელიდნენ, ჩვენ დრო გვქონდა დაგეთვალიერებინა ნანგრეევები. გზადა-გზა მრავალი პატარა დუქნებია, სადაც ძალიან იაფად ისყიდება ამ ქეეყნის სხვა-და-სხვა ნადირის ტყაეი. აქვე არის პატარა სამხედრო სადგომი. ჩვენ ავბობღდით ციხეზე. ასვლისათანაე უეკეელად უნდა წარმოგიდგეთ თვალ-წინ სურათი სისხლის ღერისა, რომელსაც ჰქონდა ადგილი აქ

სა და მოკავშირე სახელმწიფოს, როგორც ამ ბოლოს დროს გერმანია იტალიას მოექცა. ამ დღეებში ბერლინის ადმინისტრაციას განუდევნია ბერლინიდან კორრესპონდენტები იტალიის ორის დიდის გაზეთისა „Di ritto“-სი და „Secolo“-სი. ცეცხლზე ნავთი დაუხეთქია, რომ იტალიან, სწორედ ასე მოუვიდა იტალიას. უამისოდაც იტალია არ იყო მადლიერი გერმანიისა, ამრეზით უცქეროდა გერმანიის მეგობრობას და ამ ამბავმა ხომ სულ გააცეცხლა ფიცხი იტალიელები. როგორც თუ ბისმარკმა პანლური გეიკა კორრესპონდენტებსაო, — გაიძახიან იტალიაში ახლა არა მარტო გერმანიის მოწინააღმდეგენი, არამედ ისინიც-კი, ვინც აქამდე გერმანიის მეგობრობას დიდს ღვთის წყალობადა სთვლიდნენ იტალიისათვის. გაზეთი „Tribuna“ ამბობს, რომ ასეთი საქციელი ბისმარკსა და გერმანიას ბევრს მტრებს შესძენს იტალიაში და, ვინც დღემდე მისი გულ-წრფელი მეგობარი იყო, ახლა ნაძალადევ მეგობრობასაც ძლიეს გაუწევენო. რადიკალს დეპუტატს პანტანას უთქვამს პალატაში კრისპისათვის, რომ უნდა უთუოდ ეცადოთ და ეგ დადგენილობა ბერლინის ადმინისტრაციისა გაიუქმებინოთ გერმანიის მთავრობასაო. ამაზე მთავარ-მინისტრს უპასუხნია, რომ ეგ საქმე გერმანიის საშინაო პოლიტიკას შეეხება და არავითარი უფლება არა მაქვს გერმანიის საშინაო პოლიტიკაში გავერიოეო.

— რომის გაზეთი „Fanfula“ ამბობს, რომ სპეციის ქალაქში მოიგონეს ისეთი ახალი წამალი ზარბაზნისა, რომ ყოველ გვარს წამალს გადაეპარებს სიძლიერითა და საშინელებითაო. ეერავითარი ჯავშანი ვერ გუმაგრდება ამ წამალსაო.

ინგლისი. მაიდსტონში საპარლამენტო არჩევანებზე გაუმარჯვენია კონსერვატორების კანდიდატს კორნუელს. მიუღია 2050 თეთრი კენჭი. იმისს მეტოქეს, გლადსტონის მომხრე ბირკერს-კი, ამოსულია მხოლოდ 1865 კენჭი.

— ინგლისის კონსერვატორულს მთავრობას კელავ გაუჩნდა თავში საცემი საქმე ეგიპტეში. აგერ შეიდირა წელიწადია ინგლისი ამშვიდებს ეგიპტებს და არ იქნა, ვერა ეშველარა. დიდ-ძალმა ხარჯმა, ჯაბუნმა და მხნეობამ, ეგიპტის დამშვიდებისათვის გაწეულმა, ლამის ამაოდ ჩაუაროს ინგლისს, რომელიც დღეს კიდევ იძულებულია ებრძოლოს მაჰდის მომხრეებს.

— ინგლისი ძალიან ჰსიამოვნებს, რომ მისმა დესპანმა სერ ჰენრი დრუმონდ ვოლფმა ბევრი დიდი საქმე გაუკეთა სპარსეთში. ეს საქმე ის არის, რომ ინგლისის ბაელენა კელავ გაძლიერდა სპარსეთში, რომელმაც ნება მისცა ინგლისსაცა და სხვა ქვეყნებსაც ატარონ თავიანთი გემები და ხომალდები ნავთ-საცალ კარუნის მდინარეში. ინგლისს გარდა სპარსეთში სცდილობს თავისთვის გერმანიაცა და, ასე გასინჯეთ, ავსტრი-ენგრიაცა. ყველა ამ სამს სახელმწიფოს, გარდა სპარლიამენტოკ აზრისა, სააღებ-მიცემო აზრიცა აქვსთ. ყველას უნდა ბაზარი უმოეოს თავისს საქონელს, გაავრცელოს თავისი ეგზრობა და გამოიყენოს ახალის ქვეყნების სიმდიდრე, მკვიდრთა უცოდინარობისა და გაუნათლებლობისაგან მიტოვებული და ოხრად დარჩენილი.

ᲐᲕᲡᲢᲠᲘ. მლადო-ჩეხმა ეპატომ, ანუ ეპატომაც სთქვა სიტყვა სამხედრო კანონ-პროექტის შესახებ. უმთავრესი აზრი იმისი ის იყო, რომ ხრულიად საპირო არ არის მაგ კანონ-პროექტის შემოღებაო. გერმანია ჩვენთვის საშიში არ არის, რადგან კრიპაში საფრანგეთი უდგა და ის არ მოაცლის გერმანიას ჩვენთვისაო. იტალიაც საშიში არ არის, რადგან იმისი ძალა და ჯარები ჩვენ ეერას დაგეკკლებს, თუნდა შეეფაროთ კიდეც ჩვენი მხედრობაო. რუსეთი თავ-დასხმას არ გვიპირობს და მაშ რაღად გვინდა მაგ კანონ-პროექტის შემოღება. ყველა ერს ავსტრიისას ის უნდა მხოლოდ, რომ ჩვენი სახელმწიფო იყოს არა სამხედრო სახელმწიფო, არამედ მფარველი ცივილიზაციისა, კულტურისა და თავისს ერთა თავისუფლებისაო.

წარილი ამბები

მეფეთა და დედოფალთა შორის ძალიან გპერნელდა შინაური შფოთი და უსაამოვნება. მაგალითურ, ეეკლის მოესვენება დედოფალ ნტალიასა და მეფე მიდანს შორის ატესად უსაამოვნების ამბავი. ესდა კიდევ სუფლარგარეთის გზეთები დაბეჭდეთით და ფარპარკობენ, რომ პორტუგალიის მეფეს და დედოფალს შორის უსაამოვნება მეტად გაფეჭვეულია და ლამის არის გაეეკოწინან ერთმანეთისაო. ეს უსაამოვნება ამ ცოდ-ქმარს შორის დიდი ხანია არსებობს და თითქმის ეეკლამ იცის ეს ამბავი. ამბობენ, რომ თავის უკანსკნელად ეოფნის დროს პორტუგალიის დედოფალმა მარია-პიამ თავისს ძმას მეფე ჭუმბერტს უთხრა, რომ მე მსურს იტალიაში დავბინავდე და მშვიდობიანად ესტეოვრებდეო. ჭუმბერტმა უპასუხა თურმე, რომ ესდა მეტად ჯდებარდეფდი მაქვს საქმე და ამიტომ შენთვის ამ ხანად არა მცალიანო. ამ უკანსკნელს დროს პორტუგალიაში დაუწეიათ ლაპარაკი, რომ მეფეს ჭსურს ტახტი ურ-ჭეოს და თავისი სიმეფოჭეტოგ ბრაკანტელს დაუდოგლოსო, ხოლო დედოფალს-კი უნდა ამ გარემოებით ისარგებლოს და მარკალიერისში წავიდეს თავისს და პრანცესა კლოტილდასთანა.

— ამის წინად ბრიუსელში გაურჩეიათ საქმე კონგოს სახელმწიფოს ქურეშისა და ამ სისხლის-მსმელ კეისათვის საკვდილით დასჯა გადაუწეეტიათ. ეს ქურეში ეისეტ-კი შეამჩნევდა თურმე, რომ ეკი თავდი აქვსა, მაშინეკ სამსალის ასმეკდა და სტდადა: თუ მოკვდა, სწორედ ესა ეოფილა ჩვენის უბედურების მიზეზია; თუ გადარჩა-და, ეს არა ეოფილაო. თუ კინაღამაა რაიმე უბედურება დატრიალდებოდა სახოგადოებაში, მაშინეკ ქურეშოთ მიეგიდდენ თურმე და დამსაჯეთ პოეენსა სთხოვდენ. შენიშნულს ქურეშიტ მაშინეკ ესეკ ეკმდა ასმეკდა. თუ სამსალა დადეეფილი სუფლ დაჭკვეკდა, მაშინ ქურეშს ჭეშდნენ თურმე და დიდს სხეეკარსეტ ამდეკდნენ; თუ არა-და, თითონ ქურეში ამდეკდა თურმე გადარჩენილს სხეეკრებს.

— უკანსკნელს კრებაზედ პარიეეში ბესიხოლოგთა სახოგადოებისს ცნობილს პროფეესორს რაბოს ეთქეამს, რომ საერთაშორისო კონგრესი მოკიდწვიოთ ბესიხოლოგიის ზოგიერთ ბეულ საკითხთა გამოსარკვევლად და ჭეშმარიტობის გასარჩევადა. რაბოს წინადადება ერთ-ხმად მიეღოთ და ამისთეს გადაეწეეტეთო, რომ საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი მოეთეფდოთ, დაგეიბარეთ, რათა ამ კონგრესს თავეიანდერი ესპიანთ ჭქონდესო. კონგრესის გამმართველ კომიტეტში ამოარჩეეთ პროფეესორები: ეარკო, რაბო, რიშე, ტენი, სიეფლა-პრიეფლომი, დრი ოხორეგეი, დრი მანიანი, მარიდეე და ბრაისო. კანონრასეედ ჰქეესო, რომ ეს კონგრესი მომავალ წლის აგვისტოს თთეეს მოიწეეთნ.

— არამტ თუ მარტო ეკრონეფლეს შორის, სადაც კიეთ შორისეც გვრეფლებეფლია თურმე ბრძოლა ქალის გეფლისათეის. აი როგორ ესწერს ერთი იქ დამსწრე ორ მთორის ტომის ნადარ კიეთ ბრძოლას. ამ ბრძოლას მიზეზი ეოფილეა ერთი ლამაზი ქალი ამთითესეე ტომისა. ეს ქალი ეროს მთორის მოეტეტენა, ხოლო მეორეს ბრძოლაში გამოეფთხოვნია მომტეტეფლი. ტეეშა დიდ-ძალს ხალხს მოეფერა თავი. ქალთაკენ მხოლოდ მოტეტეფული ქალი ეოფილა და ამისი დედა. ორივე მტერნი ერთმანეთზედ ოცდა-ათის ნაბიჯზედ გამდგარან და დაეწეთან ეერთიერთისათეის მრისხანედ ცქერა. ბრძოლაში გამმეწე�ეს მოეთხოვნია თხეთმეტი შეეი და თავისის მტრისათვის ეესოლადა ერთი-ერთმანეთსა. ქალის მომტეტეფლეკი-ა ამ დროს აქეთ-იქით სტოდა თეეშეს და ნასროდს შეეს იცდენდა. ბოლოს ერთს რომ სროდა დაეესრეფლია და ეერ მოეხეკდენია მტრისათვის, ეესეეფლეს ქალს ეეეეკრეანა ეესეეფლი ეეეეი და მოეცია თავისის მომტეტეფლისათვის. დაეეეეეა ანდა ამს სროდა და მეტამეტე სროდაზედ ხელში დაეეკრა თავისი მოპირისპირე. ამის ეეეედეე დედს ქალისას მოეეეეეეეეა ეეეეი და გადეეეტეეეეა. ბოდოს მეედლისა გეეეეეთეეეეა და ეესიამოვნება ლხინთ დასეესრეფლეეთ.

◆◆

გასართობი

მოსადარას წერილები: იცით, მოწეფალენო ხელმწიფენო, როგორ იეეეეენ ჩრდილოეთ ამერიკაში კეერდლეეეეს? არ იცით? მაშ ეეერი დამიდეეთ! ყველაზედ სუეეეფეეეო დრო ზამთარია, ლამე, რიცა ისე ცივა ხოლმე, რომ ცხვირსა ჭსეხსხავს ადამიანს. მონადირე იღებს ფარანს, ანთებს და მინდვრად გადის, სადაც კეერდლეეეი ბეერი ეგულეეს. ფარანს თვალსაჩინო ადგილასა სდგამს და თითონ-კი ეეეემჩენეეალად იმალეეს. გადის რამდენიმე წამი. ეეეერად გამოჩნდება კეერდლეი, ეეერეი იცქმეეტლი ეეჩერავს და ხტეის. იმის მიზეეეეს ხტეუნაობითეე მეორე, მესამე,—მთელი ხროვა. ეეეეერეეეეეეეე